

Eva Fenklová:

Další vzdělávání gymnaziálních učitelů geografie v Karlovarském kraji

Oponentský posudek diplomní práce

Smysl a cíle hodnocené diplomní práce jsou autorkou výstižně formulovány v úvodní kapitole. Kromě shrnující charakterizace soudobého dalšího vzdělávání učitelů v Česku a porovnání se stavem v Německu je práce zaměřena na hodnocení stavu dalšího vzdělávání gymnaziálních učitelů geografie v Karlovarském kraji, na které navazuje návrh na jeho zkvalitnění.

V kapitolách 2 – 3 (na str. 8 – 15) diplomantka vymezuje v obecné rovině základní pojmy dalšího vzdělávání učitelů (dále DVU), přehledně charakterizuje význam a cíle DVU, uvádí diferenciaci účastníků a podává přehled forem DVU. Zde není zcela srozumitelné tvrzení o spoluautorství učitelů na vzdělávacích programech („sami sobě“) a „nařízení seznamu akcí“ – oba výrazy napovídají o určité povrchnosti a formálnosti v praxi DVU. Výstižně je ve stručnosti charakterizována problematika efektivity DVU. Zdůrazněny jsou tradiční nešvary praxe DVU, zejména průzkumy hodnotící organizaci vzdělávání místo kvality a efektivity (včetně profesionálního hodnocení lektorů), rozličné přístupy a projevy účastníků DVU a přetrvávající určitý odpor či nedůvěra praktiků vůči změnám zejména v koncepci vzdělávání a metodice výuky.

V kapitole 4 (str. 16 – 17) diplomantka stručně a vcelku výstižně formuluje smysl a zaměření DV učitelů geografie v Česku. V kapitole 5 (str. 17 – 21) přehledně seznamuje s českými právními předpisy a se strategickými dokumenty týkajícími se DVU - Bílá kniha z roku 2001, Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2008, který byl zpracován v souladu s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky a se Strategií celoživotního učení České republiky.

V kapitole 6 (str. 21 – 23) seznamuje diplomantka se systémem DVU v Německu, představen je pozoruhodný třífázový model vzdělávání učitelů v této zemi.

V kapitole 7 (str. 23 – 24) informuje o grantovém projektu „Krajské vzdělávací centrum pro další vzdělávání“ při Gymnáziu v Sokolově a na dalších třech školách v Karlovarském kraji, kde byla zřízena vzdělávací střediska, o metodickém kabinetu geografie a o grantovém projektu „Rozšíření a zkvalitnění nabídky DV pedagogických pracovníků v Karlovarském kraji“. Plánovaná je zde stovka vzdělávacích akcí, které budou pro účastníky zdarma. Ke kvalitě existujících aktivit a plánovaných akcí se diplomantka nevyjadřuje, pravděpodobně ani v praxi nejsou koncepce, obsah a požadovaná kvalita zatím řešeny.

Druhá část diplomní práce věnovaná výzkumu v oblasti DVU je v 8. kapitole stručně uvedena informacemi o realizovaných výzkumech v Česku po roce 1989. O výsledcích těchto výzkumů, eventuálně o jejich využití v praxi zde není zmínka.

Těžištěm a tvůrčí částí diplomní práce jsou kapitoly 9 Metodika výzkumu a 10 Výsledky výzkumu.

V kapitole 9 diplomantka přehledně a dostatečně podrobně popisuje metodiku provedeného aplikovaného výzkumu zaměřeného na zjištění stavu DV gymnaziálních učitelů geografie v Karlovarském kraji (str. 26 – 38). Uvedeny jsou oslovené instituce, kde bylo realizováno

celkem 18 hloubkových polostrukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami (viz přílohy 1 – 4). Rozhovory byly zaznamenány, provedena analýza získaných dat a jejich interpretace. Diplomantka zpracovala čtyři soubory otázek (odpovídali tři pracovníci Krajského úřadu Karlovarského kraje, jeden vedoucí Národního institutu pro další vzdělávání, osm ředitelů gymnázií, šest gymnaziálních učitelů geografie). Naprostá většina otázek (str. 33 – 37) se týká organizace, finančních záležitostí a časových možností a forem DVU. Konceptci, obsahu, kvalitě lektorů a vlivu vzdělávacích aktivit na kvalitu výuky byla věnována menší pozornost, a to i v souboru otázek kladených učitelům.

Kapitola 10 obsahuje výzkumnou zprávu rozdělenou do deseti tematických částí (str. 39 – 58). Každá z devíti podkapitol je tvořena dvěma částmi – přehledem poznatků získaných z rozhovorů a interpretací výzkumníka. Všechny podkapitoly (10.1. až 10.9) jsou zpracovány kvalitně. Jsou dokladem diplomantčiny dovednosti analyzovat odpovědi dotazovaných, zasvěceně je interpretovat a vytvářet podklady pro shrnutí (kapitola 10.10) a pro návrh kvalitnější koncepce dalšího vzdělávání.

V závěrečné části 10. kapitoly je provedeno shrnutí formou tezí (str. 58), které na základě odpovědí účastníků výzkumu mají postihovat problematiku DVU gymnaziálních učitelů geografie v Karlovarském kraji.

V kapitole 11 je na základě provedeného výzkumu zpracován návrh koncepce dalšího vzdělávání učitelů geografie v Karlovarském kraji, a to formou distančního vzdělávání (e-learning). V podkapitolách 11.1 až 11.3 je distanční vzdělávání stručně charakterizováno (organizace, účastníci, výhody a nevýhody). Tato část obsahuje některé nepřesnosti, které by měla diplomantka v rámci obhajoby ujasnit. Týká se to pojmů „kombinované studium“ (str. 59), „domácí úloha“ (str. 61), „izolovanost účastníků“ jako zanedbatelný problém (str. 62-63). V podkapitole 11.4 předkládá diplomantka návrh obecných cílů a obsahového zaměření DV gymnaziálních učitelů geografie v Karlovarském kraji formou distančního vzdělávání zpracovaný v přehledné tabulce (str. 63-65). Tabulka obsahuje také vstupní část nazvanou Organizace dalšího vzdělávání, která uvádí místo konání, vhodná období pro souvislé studium a kratší kurzy v době vedlejších prázdnin, organizační formu a zmínku o tutorech. Formulace „tutoři: vysokoškolští pedagogové, popř. učitelé základních a středních škol“ není vhodná (nepostihuje zásadní rozdíl mezi tradičním lektorem či učitelem a tutorem). Také pojem „kratší kurzy“ zde může vyznít zavádějícím způsobem. Diplomantka by měla v rámci obhajoby uvést vhodnější formulace pro uvedenou část tabulky. Části Obecné cíle a Obsahové zaměření nejsou jistě vyčerpávající, ale lze je takto přijmout, byly formulovány na základě vyjádření dotazovaných učitelů.

Podkapitola 11.5 je formulována značně zjednodušeně, není dostatečně propracována.

Uvedený návrh rozhodně není tak snadno realizovatelný, jak by se mohlo při letmém přečtení zdát. Realizovat (pravděpodobně současně) uvedené cíle a obsahové zaměření formou distančního i prezenčního vzdělávání by znamenalo rozsáhlou přípravu vyžadující především náročné studium budoucích tutorů, autorů distančních podkladů a samozřejmě také lektorů prezenčních kurzů. Právě tato profesně i časově náročná příprava, která je nezbytnou podmínkou realizace navrženého systému vzdělávání, zde není uvedena. Naopak zmínka o systému certifikátů je v uvedené souvislosti okrajová.

Ze závěru diplomní práce (str. 65) připomínám tvrzení na str. 68, že představená „metodika kvalitativního výzkumu formou mnohonásobné případové studie – vedení polostrukturovaných rozhovorů s dotčenými osobami a následné podrobné analýzy získaných dat“ může se stát určitým základem modelu pro podobně orientované výzkumy v oblasti

teorie a praxe dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (eventuálně též v didaktice geografie).

Z á v ě r

Eva Fenklová splnila stanovené cíle své diplomní práce. V kapitolách tvořících těžiště práce prokázala své tvůrčí schopnosti při aplikaci stanovené metodiky výzkumu, zejména při analýze a interpretaci získaných poznatků.

Doporučuji zvážit možnost zpracovat stať do Geografických rozhledů, v níž by se autorka zamýšlela nad zjištěnými problémy praxe, například: motivace k dalšímu vzdělávání, kvalita existujících kurzů a jejich lektorů, využitelnost nových poznatků ve výuce, využívání 12 dnů volna určených zákonem pro samostudium.

Diplomní práci d o p o r u ě u j i k o b h a j o b ě.

V Praze dne 17. března 2011.

Doc. RNDr. Hana Kühnlová, CSc.
oponent